

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 35
8/2020
29. február 2020

Cena 0,60 €

Ludovít Štúr

ZALOŽIL LUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

PUBLICISTA LUDOVÍT ŠTEVKO
O DŽIHÁDE NA VLASTENECTVO
Strana 4.

SRBSKO NA HROMNICE
SLÁVILO DEŇ ŠTÁTOSTI
Strana 5.

KNIŽNICE NEUČIA ČITAŤ,
ALE MAŤ RÁD ČÍTANIE
Strana 6.

ČASY NESLOBODY A STRACHU
SA K NÁM ZNOVA VRACAJÚ
Strana 7.

NAŠE NÁRODNÉ DEDIČSTVO
JE V DEZOLÁTNOM STAVE
Strana 9.

SLOVO O SLOVENSKU

Kým hrozba koronavírusu 2019-nCoV zamestnáva sídlo Úradu verejného zdravotníctva aj sídlo myslenia radových občanov, zatiaľ sa na Slovensku veselo šíri iná zhubnejšia nákaza – vírus liberalizmu. Pred parlamentnými voľbami sa najmä ľudia označení ako homo politicus, zasiahnutí týmto vírusom, správajú na hranici nepričetnosti. Niektorí nocujú v rokovacej sále parlamentu pod rečnickým pultom, čo je pre parlamentarizmus krajiny Európskej únie objavný príspevok do rokovacieho poriadku, ďalší trpia chorobnými predstavami, pasujú sa za predsedov vlády či ministrov a nájdu sa aj takí, čo nechcú byť ministrami, lebo nie sú schopní vyprodukovať životaschopnú víziu ani program, vystačia si len s nenávisťou, neznášajú názorovú rozmanitosť a vulgárne lynčujú nositeľov iných vízií a iných názorov.

Hovorí sa, že takú príšernú predvolebnú kampaň Slovensko ešte nezažilo. Akoby v zákopoch boja o moc išlo podľa zákonov vojny o to najdôležitejšie – o život. V zmätenej zámene tohto boja vládu obavy, aký bude politický a kultúrny obraz Slovenska po voľbách. Bude ešte Slovensko vlast' Slovákov? Alebo nás pohltí oneskorená vlna slovenského demagogického neoliberalizmu, ktorý je podľa Marka Lilla, amerického profesora politickej vedy, pred bankrotom? Naším nevolným nevládnym organizáciám v zolde starého pána S. a liberálnym médiám to ešte nedochádza? V záujme novej liberálnej orientácie bude treba zatlačiť do úzadia naše tradičné kresťanské hodnoty? Slovo národ vytesniť z povedomia, prepísať učebnice dejepisu, definitívne vyznačiť biele a čierne, nakresliť červenú čiaru, pred ktorou sú naši priatelia a za ňou úhlavní nepriatelia?

Hrá sa o veľa. O charakter nášho štátu, o to, aby slovo vlast' a patriotizmus neznelo ako pejoratívum. Aby sa deti v škole učili vlastivedu s vedomím, že za vlast' sa v minulosti trpelo, tak ako za ňu trpeli generácie našich predkov, štúrovci na čele s veľikánom Ludovítom Štúrom, obeť muži ako Andrej Hlinka, Milan Rastislav Štefánik a ďalšie tisíce Slovákov, nemanovaných obrancov vlastného spoločenstva, keď mu hrozila duchovná a národná poroba.

Ludovít ŠTEVKO

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Európska únia má konečne plán na obmedzenie migrácie z Afriky Nová misia má vylúčiť humanitárne podvody

Štefan ZLATOŠ – Foto: internet

Doterajšia námorná operácia európskych spojencov pod názvom Sophia prestane existovať a sformuje sa celkom nová námorná misia zameraná na kontrolu dodržiavania zbrojného embarga OSN v Líbyi.

Námorné prostriedky Únie už podľa vyhlásení jej predstaviteľov prestanú v oblasti Stredozemného mora zbierať afrických migrantov z potápajúcich sa člnov. Nová misia, ktorá nahradza doterajšiu pod názvom Sophia, okrem iného zabráni pašovaniu zbraní na africký kontinent, čo v konečnom dôsledku eliminuje mohutnosť migračných vln z krajín otvorených vojenských konfliktov. Potvrdil to minister zahraničných vecí SR Miroslav Lajčák po skončení rokovaní Rady EÚ pre zahraničné veci v Bruseli.

ELIMINÁCIA PRÍČIN

„Záver ktorý sme prijali, je, že operácia Sophia sa ukončí a spustí sa nová operácia, ktorej cieľom bude monitorovanie situácie a kontrolovanie dodržiavania zbrojného embarga. K tomu sa budú využívať družice, drony, ale aj lode. Zároveň sa bude detailne monitorovať situácia týkajúca sa migrácie,“ vysvetlil minister zahraničných vecí Slovenskej republiky Miroslav Lajčák.

Pod dokument, obsahujúci novú stratégiu na zastavenie migrácie, sa podpísali všetky členské krajiny Európskej únie. Spoločne tak deklarovali zámer dodržať to, na čom sa krajiny EÚ dohodli už v januári, a aktívne implementovať výsledky Berlínskej konferencie. Rozmenené na drobné – Únia chce zohrávať dôležitú úlohu pri zabezpečení a udržiavaní priméria v miestach konfliktov na jednej strane a na strane druhej tak odstraňovať dôvody na

O efektívnosti operácie Sophia vládli pochybnosti od čias, keď od nej odstúpilo Nemecko a čoraz hlasnejšie sa z radov jej kritikov ozývalo, že sa obmedzuje iba na zbieranie migrantov z potápajúcich sa člnov.

masovú migráciu obyvateľov týchto regiónov.

POTOPENÁ SOPHIA

Operácia s týmto pomenovaním sa začala počas roka 2015. Pôvodne mala zastaviť pašerákov ľudí v Stredozemnom mori, čo znamenalo aj výcvik líbyjskej pobrežnej stráže, a posilniť embargo OSN na dovoz zbraní do Líbye. Lenže, lode, ktoré boli súčasťou operácie, sa čoskoro úplne venovali akurát tak migrantom v núdzi a prevádzali ich do európskych prístavov. Aj podľa ministra Lajčáka nová misia, na

detailoch a názve ktorej sa v najbližších týždňoch dohodnú experti, už od začiatku vylučuje možnosť jej prípadného zneužitia. Predstavitel našej diplomacie priamo potvrdil, že lode, ktoré sa na operácii zúčastňovali, predstavovali pre migrantov jasnú pozvánku do Európy. „Práve tá otázka, aby prítomnosť lodí nevyvolávala nejaký efekt pozývania migrantov, bola veľmi citlivá. V mandáte, aký sme schválili, nepripadá do úvahy, aby prítomnosť lodí bola zneužívaná na organizovanie nelegálnej migrácie do Európy,“ vysvetlil minister zahraničných vecí SR.

Čo sa týka Líbye, Miroslav Lajčák zdôraznil, že táto severoafrická krajina nemôže byť vnímaná ako vzdialený región. „Od európskeho pobrežia je vzdialenosť do Líbye ako z Bratislavy do Popradu, aj preto musíme robiť všetko potrebné pre stabilizáciu tejto krajiny,“ pripomenul po zasadnutí Rady EÚ pre zahraničné veci. Pri vzťahoch EÚ s Afrikou je podľa ministra M. Lajčáka dôležitá zmena prístupu na partnerský, a to v rôznych oblastiach, vrátane migrácie, ktorá musí byť súčasťou nášho dialógu s krajinami Afriky. Zároveň napriek objektívnym problémom na kontinente musíme byť schopní vidieť príležitosti. „Vyzdvihol som potrebu zamerať sa na budovanie stabilnej a bezpečnej budúcnosti Afriky, pričom dôraz v našej spoločnej stratégii by mal byť kladený na podporu dostupnosti vzdelania a vytváranie pracovných príležitostí,“ informoval minister.

STABILIZÁCIA LÍBYE

Nie však pre seba, ale pre Albánsko. Zmyslom výzvy je pomôcť tejto balkánskej krajine po silnom minuloročnom zemetrasení, ktoré zasiahlo celkovo dvestotisíc ľudí. „Solidarita s Albánskom je povinnosťou nás všetkých a iba prostredníctvom partnerstva viacerých zúčastnených strán budeme môcť pomôcť krajine pri jej rýchlej obnove,“ konštatoval Miroslav Lajčák s tým, že Slovensko prispeje sumou dvestopäťdesiatistisíc eur na rekonštrukciu tamojších škôl, ktoré zemetrasenie zničilo.

3 OTÁZKY PRE:

Mgr. RNDr. MUDr. Jána MIKASA, PhD., hlavného hygienika Slovenskej republiky

Riziko šírenia ochorenia koronavírusu trvá

Riziko šírenia ochorenia v Európe je pomerne nízke. Turistom, ktorí cestujú do postihnutej oblasti, odporúčať zaočkovať sa proti chrípke najmenej dva týždne pred cestou. Ale u mnohých sa tento vírus nepotvrdil, no následne sa v tele rozvinul počas ďalších dvoch týždňov. Aké sú pravdepodobné príznaky, s ktorými by pacient mal navštíviť lekára?

Koronavírus je spoločné označenie pre štyri druhy vírusov obsiahnutých v podčeladi coronavirinae. Zvyčajne môžu zapríčiniť choroby dýchacích ciest, napríklad obvyčajné prechladnutie. Ich výskyt medzi zvieratami je bežný a niekoľko z nich môže spôsobiť ochorenie u ľudí – SARS alebo MERS. Napádajú prímárne dýchacie ústrojenstvo. Táto skupina vírusov má širokú paletu

mutácií, a to od bežného nachladnutia až po smrteľné. Najvýznamnejší spôsob prenosu tejto infekcie je vzdušnou cestou. K infikovaniu môže dôjsť aj prostredníctvom predmetov, na ktorých sa zachytili kvapôčky aerosólu, ktorý chorý človek uvoľňuje do prostredia pri dýchaní, kašľaní, kýchaní. Nový koronavírus, ktorý bol prvýkrát nájdený vo Wu-chane v Číne, nie je identický so SARS alebo s MERS, ale spôsobuje podobné príznaky vrátane kašľa, horúčky a ťažkosti s dýchaním, ktoré sa niekedy stupňujú do vážnych respiračných ťažkostí.

Svetová zdravotná organizácia hovorí, že do roka by mohol byť koniec tejto epidémie. Ale nie je to príliš dlhý čas?

Tento odhad vychádza zo skúseností z predošlých situácií. Tzv.

reprodukčný index pre 2019-nCoV je aktuálne stanovený na 2,2. To znamená, že jeden chorý dokáže nakaziť dve ďalšie osoby. Na porovnanie, pri SARS bol R0 3, neskoršie však bol prehodnotený na menej ako jedna. Reprodukčný index R0 vyšší ako 1 znamená šírenie infekcie ďalej. Odhadnúť dĺžku trvania tejto epidémie je veľmi komplikované.

Príde leto a s ním aj množstvo cestovania k moru. Čo odporúčať v takom prípade?

Vzhľadom na súčasnú celosvetovú migráciu ľudí a spôsob prenosu infekcie môže byť cestovanie rizikové – napríklad pobyt v letiskovej hale, na palube lietadla a podobne.

Zhovárala sa Eva SISKOVÁ
Foto: autor

V SNN 9-10/2019
SI PREČITATE

- Hokejista Zdeno CÍGER: Stratili sme veľa talentov; dnešná mládež vôbec nešportuje
- Slovenské vystaňovalctvo – tisíce rôznych príbehov, ktoré sa preliali do ľudských osudov
- Archivár Pavol KRÍŽKO sa uplatnil najmä v spolupráci so spisovateľmi iných národov

SEBAOBRAHA

Každý občan by mal spamäti ovládať najdôležitejšie núdzové čísla – polície, záchranárov prípadne integrovaného systému na čísle 112, kde vás prepoja, kam potrebujete. Sú však aj iné spôsoby, ako vo vypätej a naliehajúcej situácii dostať rýchlu a účinnú pomoc. Najnovšie predstavila mobilnú aplikáciu polícia, pomôže aj obetiam domáceho násillia. Aplikácia nenahrádza tiesňovú linku 158. Mobilná aplikácia Policajného zboru Pomáham chrániť má pomôcť riešiť incidenty na uliciach, ale aj prípady domáceho násillia. Spustená bude v najbližších týždňoch.

Užitočné aplikácie

Aplikácia je ďalším spôsobom, ako kontaktovať políciu v prípade núdze. Hliadka bude vyslaná na miesto činu ihneď. Novinka môže byť užitočná pre účastníkov alebo svedkov trestného činu, ktorí nechcú byť z dôvodu ohrozenia útočníkom videní. Ako príklad možno uviesť bitky v dopravných prostriedkoch či na uliciach. Aplikácia môže pomôcť aj obetiam domáceho násillia. Dáva šancu každej jednej týranej žene, prípadne dieťaťu, ktoré sa nachádza v tom istom obydli ako agresor a veľakrát nemôže ani vytočiť 158 a povedať, že prišlo k nejakému fyzickému útoku.

Mobilná aplikácia bude dostupná bezplatne v operačných systémoch Android a iOS. Podľa odborníka polície na sociálne siete Davida Púchovského je nutné sa najprv zaregistrovať. Odporúča tiež zoznámiť sa s aplikáciou ešte predtým, ako nastane situácia, keď ju použijeme. Ide o spôsob, ktorý ponúka najmä nahlasovanie trestných činov, pri ktorých ide o bezprostredné ohrozenie života. Hliadka bude vyslaná na miesto činu na základe GPS súradníc telefónu, ktorý vyslal signál – volanie o pomoc. Novinku budú zatiaľ testovať na území Bratislavy. Postupne by mala byť rozšírená na celé Slovensko. Polícia v budúcnosti avizuje tiež zavedenie notifikácií pri mimoriadnych udalostiach, akými boli napríklad výbuch bytovky v Prešove či strelba na Obchodnej ulici v Bratislave. Príbudnúť by mohlo aj overovanie stratených dokladov či vozidla, ale aj zoznam policajných útvarov.

Náš život sa však môže ocitnúť aj vo vážnom zdravotnom ohrození. Prípadne – stali ste sa svedkom vážneho úrazu? Dokážete rýchlo reagovať a zachrániť život zranenému? Odteraz budete mať záchranára stále poruke. „Krajina záchrancov“ prichádza do vašich mobilov v podobe interaktívnej aplikácie Prvá pomoc. Aplikácia vám pomôže zvládnuť najdôležitejšie postupy poskytovania prvej pomoci.

Záchrannej zdravotnej službe trvá v priemere jedenásť minút, kým príde na miesto nehody. Dovtedy je prvá pomoc vo vašich rukách. Nespoliehajte sa preto len na núdzové čísla a príchod záchranky. Až tri štvrtiny všetkých nehôd sa stane v prítomnosti vašich blízkych. S aplikáciou „Krajina záchrancov“ budete pripravení poskytnúť prvú pomoc vždy a všade. Predvie vás pätnástimi najčastejšími zraneniami a scenármi prvej pomoci. Krok za krokom vám ukáže postup, ako účinne pomôcť zranenému. Naučíte sa, ako zastaviť krvácanie, zvládnuť epileptický záchvat, pomôcť pri popáleninách, šoku a ďalších život a zdravie ohrozujúcich stavoch.

(ib)

Mlčiaca väčšina sa prizerá, ako jej kradnú národný štát
Dvadsať rokov slovenskej pravdy

Zhováral sa Maroš SMOLEC – Foto: Jana BIROŠOVÁ

Narodila sa druhého septembra 1976 v Brezne. Vyštudovala publicistiku na Katedre slovenského jazyka a literatúry Fakulty humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a masmediálnu komunikáciu na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Svoju žurnalistickú kariéru začínala v printových médiách, neskôr v Slovenskej televízii. V STV pôsobila do januára 1999, keď bola novým vedením z politických dôvodov prinútená odísť. V januári toho istého roka nastúpila na post zástupkyne šéfredaktora týždenníka Extra. V auguste 2014 sa stala riaditeľkou vydavateľstva Mayer media. V začiatkoch jej novinárskej kariéry s ňou vyšiel rozhovor, v ktorom jej predpovedali, že buď bude novinárkou, alebo političkou. To prvé naplnila takmer štvrtstoročie a zdá sa, že to ďalšie má pred sebou. O rozhovor sme požiadali šéfredaktorku mesačníka Extra plus, ktorý oslávil svoje dvadsať narodeniny, Lenku MAYEROVÚ.

• Pred dvadsiatimi rokmi ste stáli pri zrode Extra plus a už päť rokov ste jeho vydavateľkou a šéfredaktorkou. Aký je to pocit?

Dvadsať rokov v živote človeka je už vek dospelosti a verím, že aj náš časopis za ten čas prekonal detské choroby, prešiel pubertou, dozrel a dnes by mal zúročiť získané vedomosti a skúsenosti, aby naďalej ukazoval, že písaním pravdy sme na ceste k slobode. Mám živo v pamäti deň, keď sa mi podarilo zaregistrovať Extra plus na ministerstve kultúry. Cítila som neskutočnú radosť, pretože v tom čase na Slovensku zúrili protislovenský dzurindizmus, takže som to považovala za zázrak. Boli to novodobé disidentské časy, keď národovectvo a pravda neboli v kurze. V tom čase prevládala proamerická politika a všetko slovenské bolo označované za extrémistické.

• Časopis sa vyznačuje pronárodným zameraním, ktoré je na našej mediálnej scéne unikátne. Vedeli ste od začiatku, že sa budete uberať týmto smerom?

Stará mama a rodičia ma vychovávali mať úctu k vlastnému národu a štátu. Mój učiteľ Emil Urban ma dokázal nadchnúť pre lásku k slovenskému jazyku a ku generácii štúrovcov, to boli nesporné dobré základy na pronárodné zameranie Extra plus. V rokoch 1999 sme zažili odpor k všetkému slovenskému a Extra plus v roku 2000 bolo odpoveďou na plaziacu sa amerikanizáciu i opätovnú maďarizáciu. Sny o veľkom Maďarsku a o údajnej trianonskej krivde podľa nášho názoru nikdy neprestanú. Niekedy mi to pripadá, že opätovne žijeme štúrovské časy a boj o samostatné Slovensko s vlastným územím a jazykom nikdy neprestal. Neustále čelíme pokusom o rozvrátenie štátu.

• Liberálnych médií máme na Slovensku mnoho. Ako sa vám žije v týchto ťažkých časoch s orientáciou byť pronárodný i sociálny zároveň?

Ak je raz demokracia, tak platí, že právo na slobodný názor má každý. Kto dáva právo vytvárať „demokratickým“ liberálom rôzne zoznamy nežiaducich osôb, konšpirátorov a podobne? Mlčiaca väčšina sa prizerá na to, ako im slniečkarská menšina kradne vlastný štát. To je niečo neuveriteľné, ako sa bojíme niekoľkých stoviek kriklúňov len preto, že ovládajú médiá hlavného

• V roku 2014 ste založili vydavateľstvo Mayer media, v ktorom začalo Extra plus vychádzať. Zmenila sa grafika aj reprofiliácia. Čo bolo dôvodom?

Nie je vždy všetko ideálne, a niekedy príde čas, že z cesty, po ktorej kráčate, niekto uhne. Bývalý šéfredaktor si vybral svoju cestu, a tak časopis úplne prirodzene prešiel pod Mayer

Lenka MAYEROVÁ s tohtoročným laureátom Romanom STOPKOM (vľavo dole) počas odovzdávania Ceny Extra plus za činnosť na prospech Slovenskej republiky.

prúdu a predstaviteľa tohto štátu im pritom asistujú, a ešte ich dotujú peniazmi zo štátneho rozpočtu. Nedokážem pochopiť, prečo je ten náš národ taký submisívny. Ľudia musia prestať bezhlavo a bez rozmyslu prijímať informácie a programy, ktoré im každý večer servírujú televízie, pretože to sú veľmi silné nástroje ovládania verejnej mienky a manipulácie. Mali by sa spoliehať na svoj zdravý rozum a skúsenosti svojich predkov.

mediu a ako nová šéfredaktorka som začala realizovať svoju víziu. Navyše do nášho tímu v roku 2015 pribudol môj dlhoročný priateľ Roman Stopka, vďaka ktorému mohlo Extra plus naďalej písať úspešný príbeh a osláviť dvadsať narodeniny.

• Celý svet bojuje so slobodou tlače. Ako by ste zhodnotili slobodu tlače na Slovensku? Nebojíte sa písať pravdu?

dencií umlčať Maticu slovenskú a obmedziť suverenitu slovenského jazyka na území Slovenska, tak ako ju má v programe politická strana exprezidenta, musíme si položiť otázku: Prichádza ďalšie obdobie temna?

Samozrejme, samotný politik Kiska, známy z popradských mafiánskych transakcií a pochybných štruktúr, by na likvidačnú úlohu

Džihád na vlastenectvo

Ludovít ŠTEVKO

nestačil, keby tu nepôsobili aj iné protinárodné sily, zasahujúce do politického života a do represívneho a justičného aparátu štátu opantanom systémom udavačstva a následného postihu iných ideologických, často vlasteneckých prejavov. Tupá kriminalizácia osôb a skupín, vynútená na orgánoch činných v trestnom konaní liberálnymi politickými stranami, spolupracujúcimi médiami a mimovládami, ktoré tieto prejavy označujú za extrémistické, naznačuje, že sa slovenská spoločnosť ocitá na začiatku vojny zastrašovania a psychologického teroru proti nosi-

vane „kukláčmi“, obvinenia spojené s obmedzovaním osobnej slobody a vyšetrovaním nie sú ničím novým – niektorí politicky nepohodlní novinári to poznali na vlastnej koži. Nebol to len šéfredaktor periodika Zem a vek, mladá videoblogerka, študentka Lívia Garčalová, ale aj politickí oponenti liberalizmu stíhaní za názor ako Ľuboš Blaha, Robert Fico, Milan Mazurek, Štefan Harabin, médiami všemožne dehonestovaný a napádaný kňaz Marián Kuffa a predseda NR SR Andrej Danko.

V situácii, keď z tábora falošných libertariánskych hlásateľov

Šéfredaktorka časopisu EXTRA PLUS Lenka MAYEROVÁ novinársky zápasí za slovenskú vec od čias dzurindizmu.

Kto ustupuje, prehrá! Extra plus je slovenské a za tie roky na mediálnom trhu má svojich čitateľov i predplatiteľov, ktorí nám umožňujú písať slobodne a pravdivo. Totálne eldorádo, nielen politické, ale aj ekonomické, tu majú mainstreamové médiá, ktoré namiesto toho, aby informovali, sa uchylujú k nevyberaným praktikám. Ako je možné, že sa vám môže redaktor rýpať v súkromí, prenasledovať vás, byť agresívny, a ešte vám jednu vrazil, ako to nedávno urobila jedna česká redaktorka. A to len preto, že máte iný názor ako liberálny mainstream? Kto nie je s nimi, je proti nim. Takú teóriu razia novinári – majitelia „pravdy“ – v mainstreamových médiách. Takmer po tridsiatich rokoch od zmeny režimu zažívame novú revolúciu – informačnú, presnejšie mediálnu. Novinári s iným názorom, ako hlásajú majitelia pravdy, pociťujú cenzúru, mediálne útoky s totalitnými praktikami, za ktoré by sa nemuselo hanbiť ani gestapo či Urválek. Slovensko a jeho občania dnes žnú, čo zasiali po vzniku štátu.

• Keď sa s odstupom času pozriete na pôsobenie časopisu, dosiahli ste, čo ste chceli?

Kým si slovenský ľud nebude na Slovensku vládnúť sám, neprestane sa báť, sústavne sa klaňať zahraničným vládcam, tak sme cieľ nedosiahli, a preto musíme kráčať ďalej. Ak sa to nepodarí mojej generácii, verím, že máme v Extra plus nasledovníkov, ktorí budú pokračovať na našej ceste presne tak, ako my kráčame v šlapajach našich národovcov.

slobody pre všetkých zaznievajú urážky a osočovanie ľudí z iného ideologického spektra, legitimizuje tieto urážky a prečiny akýsi pán Gulnoza Said, programový koordinátor novinárskej organizácie CPJ pre Európu a Strednú Áziu. Vlastne ide o oveľa horšiu vec ako osočovanie. Prípad je mediálne známy: Slovenský komentátor, kontroverzný evanjelický teológ Michal Havran je stíhaný nielen za urážky a ohováranie kňaza Mariána Kuffu, ale za prečin hanobenia národa, rasy a presvedčenia, čo je podľa Ústavy Slovenskej republiky a právnych noriem v mnohých krajinách Európy trestný čin. Gulnoza Said sa odvoláva na demokraciu a slobodu slova takto: „Slovenské úrady by mali okamžite pozastaviť toto stíhanie a mali by mu umožniť písať slobodne.“ Zvláštne je, keď pán spoza veľkej mláky, zrejme inštruovaný zo Slovenska, suverénne posudzuje zákony Slovenskej republiky, ktoré nepozná, a vôbec sa nepozastavuje nad stíhaním iných slovenských novinárov, pre ktorých sloboda slova neplatí. Michal Havran predsa nemôže mať imunitu pred zákonmi. Na tom nemôže nič zmeniť patologická atmosféra v slovenskom mediálnom priestore, pavučinová sieť tretieho sektora ani džihád proti slovenským vlastencom a slobodnému vlasteneckému zmýšľaniu.

Prezident A. VUČIĆ: Belehrad je za mier, aby krajina mohla viac zosilnieť

Srbsko na Hromnice slávalo Deň štátnosti

Martin JARINKOVIČ – Foto: internet

Na Hromnice 15. februára si Srbsko tak ako po každý rok od roka 2002 pripomenulo svoj Deň štátnosti. Sviatok slávený dva dni sa stal príležitosťou na demonštráciu srbskej regionálnej súdržnosti a vyjadrenie podpory zo strany oficiálneho Belehradu srbskej populácii v Bosne a Hercegovine i Čiernej Hore.

Pravoslávny sviatok Uvedenia Pána do chrámu (Sretenje) sa v Srbsku stal štátnym sviatkom štátnosti na počesť pripomenutia prvého srbského povstania proti Turkom, ktoré tento deň v roku 1804 vypuklo pod vedením Juraja Djordjeviča zvaného Karadjordje (Čierny Juraj). Zároveň si Srbi pripomínajú výročie prvej tzv. sretenjskej ústavy Srbského kniežatstva, ktorú prijalo veľké národné zhromaždenie v Kragujevci tento deň v roku 1835.

Ústredné oslavy sa udiali v mieste vypuknutia povstania v obci Orašac neďaleko Arandjelovca v centrálnom Srbsku za účasti predsedníčky Národného zhromaždenia Srbska Maje Gojkovičovej, ako aj predsedu Zhromaždenia Republiky Srbskej (srbská entita v Bosne a Hercegovine) Nedeljka Čubriloviča. V Orašaci sa zároveň uskutočnili aj slávnostné bohoslužby a moleben, čiže krátká spoločná bohoslužba vyprosujúca Božiu pomoc pravoslávny veriacim Srbskej pravoslávnej cirkvi v Čiernej Hore. Okrem Orašaca si výročie pripomenuli aj na ďalších miestach Srbska, spojených s pamätnými udalosťami. V Kragujevci, kde bola prijatá prvá ústava, položili aj vence k sarkofágu vodcu prvého povstania v Chráme sv. Juraja v Topole na vrchu Oplenac, ktorý je mauzóleom srbskej kráľovskej dynastie Karadjordjevičovcov. Najväčšiu pozornosť aj za hranicami však vzbudilo dianie v Belehrade.

■ BELEHRADSKÉ POSOLSTVO

V srbskej metropole sa odovzdávali najvyššie srbské štátne vyznamenania. Tento rok ho udelili aj prezidentovi Českej republiky Milošovi Zemanovi, ktorý u našich západných susedov otvoril diskusiu o stiahnutí uznania Kosova, a tiež laureátovi

Ulica Kosovskej Mitrovice, najväčšieho mesta na Srbsku obývanom severo Kosova, vlajkovou výzdobou ku Dňu srbskej štátnosti manifestuje svoju príslušnosť k Srbsku.

Nobelovej ceny, známemu priateľovi srbského národa rakúskemu spisovateľovi Petrovi Handtkemu. Zároveň sa v Belehrade uskutočnilo stretnutie prezidenta Srbska Aleksandra Vučića so srbskými lídrami opozície z Čiernej Hory a srbskými predstaviteľmi z Bosny a Hercegoviny. Podnetom na stretnutie sa stala napätá politická situácia v oboch postjugoslovanských republikách, v ktorých v poslednom čase došlo k pokusom o zmenu statusu quo tamojšej srbskej komunity. V Čiernej Hore úsilie Djukanovičovho režimu o zoštátnenie majetku Srbskej pravoslávnej cirkvi, t. j. pokus o faktickú likvidáciu najpočetnejšej cirkvi v krajine, vyvolalo nespokojnosť a dosiaľ najmasovejšie demonštrácie za posledných vyše tridsať rokov jeho vládnutia. Podľa srbského člena kolektívneho prezídia Bosny a Hercegoviny Milorada Dodika tlaku čelia aj tamojší Srbi, keď ústavný súd v Sarajeve

prijal politicky motivovaný verdikt o tom, že poľnohospodárska pôda na území bosnianskej Republiky Srbskej patrí Bosne a Hercegovine. Tým došlo k vážnemu narušeniu krehkej rovnováhy vnútri štátu a ďalšiemu narušeniu Daytonského usporiadania krajiny, ktorým sa podarilo v roku 1995 ukončiť krvavú bosniacku vojnu. Podľa Dodika verdikt sleduje zámer Sarajeva o postupné odobranie majetku a kompetencií Republiky Srbskej, a tým aj jej zrušenie. Dodik, známy svojimi impulzívnymi vyhláseniami, na výrok súdu reagoval ohlásením zámeru vypísať v budúcnosti referendum o osamostatnení Republiky Srbskej, aj keď v samotnom v Belehrade už vystupoval zmierlivejšie.

■ SOLIDARITA A MIER

Celé stretnutie a následná tlačová konferencia vyzneli ako demonštrácia solidarity materskej krajiny

s krajinami za hranicami. Základné posolstvo formuloval prezident Vučić, ktorý vyhlásil, že Srbsko je na tom ekonomicky najlepšie za posledných päťdesiat rokov. Zdôraznil však, že Srbsko potrebuje nevyhnutne mier a čas, aby mohlo ešte zosilnieť. Zároveň uviedol, že napriek očakávaniu radikálnych riešení zo strany niektorých on prosí o zachovanie mieru, ktorý je najväčším úspechom. Popritom však zdôraznil, že Srbsko bude stáť pri svojom národe. Zvlášť v tejto súvislosti vyjadril obavu o Republiku Srbskú a poprosil jej lídrov o to, aby pri svojich krokoch zohľadňovali celkovú situáciu Srbska. Napriek skutočnosti, že posolstvo zo stretnutia možno interpretovať ako pokus prezidenta o upokojenie situácie, aj tak sa nevyhlo podráždeným reakciám susedov zo Sarajeva i z Podgorice. Je totiž nepísaným pravidlom, že pri podobných stretnutiach srbských lídrov sa vždy zdvihne prach susedského rozhorčenia, bijúceho na poplach pred srbskou expanziou. Napriek tejto hystérii je však pravdou, že od posledných balkánskych vojen z deväťdesiatych rokov je srbská strana tou, ktorá je vždy „bitá“ a ktorá je v dôslednej defenzíve. Belehrad je ten, ktorý ustupuje a ktorý musí strpieť utláčanie svojich rodákov za hranicami. V princípe by sa dalo hovoriť skôr o prejave rozvážnosti Belehradu, skôr o defenzíve než expanzii, veď nie Belehrad, ale Podgorica a Sarajevo narušujú svojimi krokmi status quo. Pravdou je však i to, že silnejúci Belehrad popri snahe o uchovanie mieru, bude asertívnejšie dávať najavo aj to, že záujmy Srbov v regióne mu nie sú a nebudú ľahostajné.

NA MARGO

Odchodom Spojeného kráľovstva z Európskej únie sa skončila jedna kapitola spoločných európskych dejín. Pozorovatelia si kladú jednoduchú otázku, do akej miery Únia dokáže vydržať v súčasnej podobe. Dá sa predpokladať, že postupné odobranie kompetencií členských štátov môže nadobro pochovať spoločný európsky projekt. Nikým nevolená bruselská administratíva diktuje národným orgánom rôzne nariadenia a smernice, ktoré zasahujú do ich výlučných právomocí. Snahou niektorých pobláznených európskych politikov je postupná likvidácia národných štátov. Nie len to.

Budúcnosť EÚ je stále neistá

Vydieraním vzdorujúcich predstaviteľov niekoľkých členských štátov chcú zastaviť ich odmietajúcu politiku proti nezmyselnému európskym „zákonom“ a nastoliť kontroverznú politiku multikulturalizmu. Ukazuje sa, že spoločný európsky záujem je v skutočnosti záujmom dominantných európskych hráčov. Francúzsko spolu s Nemeckom prostredníctvom orgánov Európskej únie určujú hospodárske a politické smerovanie stáročného kontinentu. Proti sú však niektoré členské štáty. S výraznou politickou podporou USA sa proti francúzsko-nemeckej hegemonii ostro stavajú vlády Poľska a Maďarska. Okrem kritiky súčasného stavu Únie nekompromisne vystupujú proti politike otvorených hraníc nemeckej kancelárky Angely Merkelovej. Spolu s ďalšími členskými štátmi vrátane Slovenska tlačia na popredných európskych politických predstaviteľov, aby zastavili masovú a neriadenú migráciu moslimského obyvateľstva. Odpor proti politike Európskej únie sa už začína prejavovať aj medzi francúzskym a nemeckým obyvateľstvom. Nevládnutá integrácia väčšiny moslimských migrantov postupne vytvára odpor proti tradičným politickým skupinám. Neúspešná kandidátka na francúzskeho prezidentku Marine Le Penová kritizuje členstvo Francúzska v Európskej únii. V Nemecku podobný postoj zastáva aj rýchlo rastúca krajne pravicová Alternatíva pre Nemecko.

Odpor proti európskej integrácii rastie aj v ostatných členských štátoch. Podporovatelia euroskeptických politických strán kritizujú aj nový ľudsko-právny rozmer Európskej únie. Nesúhlasia, aby sa prostredníctvom európskych nariadení uplatňovali rôzne žiadostivosti rozličných sexuálnych skupín. Politika politickej korektnosti tak postupne z európskeho prostredia vytlačila hodnoty, na ktorých bola doteraz stavaná kresťanská Európa.

Všetko tak nasvedčuje tomu, že Európska únia, ako ju poznáme dnes, nemusí o desať rokov vôbec existovať. Nikto z nás dnes nedokáže určiť, aký vývoj môže nasledovať. Objavujú sa však názory obnovenia spolupráce suverénnych štátov výlučne v hospodárskej oblasti. Je to jeden z možných scenárov, ako zachrániť zjednotenú Európu a zabrániť ovládnutiu malých európskych štátov akoukoľvek svetovou mocnosťou. Tento stav by mohol obnoviť napätie medzi jednotlivými stranami a vytvoríť predpoklady na vypuknutie viacerých vojenských konfliktov.

Matej MINDÁR

Nízke vkladové a úverové úroky ekonomike veľmi neprospievajú

Dlžníci sa majú lepšie ako sporitelia

Róbert HÖLCZ – Foto: internet

Európske štatistiky potvrdili, že v predchádzajúcom roku sa mali u nás lepšie dlžníci peňazí ako ich sporitelia, keďže miera inflácie bola 3,2 percenta a úročenie termínovaných vkladov bolo najviac percento ročne. Priemerná miera inflácie bola v EÚ 1,2 percenta, v eurozóne 1,3 percenta; najvyššia bola v Rumunsku – 3,8 percenta a najnižšia v Taliansku – 0,2 percenta.

Z krátkeho prehľadu vidieť, že Európskej centrálnej banke sa nedarí ani nalievanim obrovského množstva lacných peňazí dosiahnuť v eurozóne dvojpocentný inflačný cieľ. Kým na Slovensku je inflácia o tretinu vyššia, terajšie nulové a záporné úrokové sadzby ECB nás skôr poškodzujú.

■ VYŠŠIA INFLÁCIA

Čo je teda príčina, že inflácia je u nás výrazne vyššia? Mohli by sme špekulovať, že obchodníci výrazným spôsobom zvýšili ceny najmä potravín a alkoholických nápojov, keďže vedľa o dvojnásobnom náraste miezd v štátnom a vo verejnom sektore a napokon aj o jednomiestnom náraste v súkromnom sektore. Domácnosti teda majú

peniaze na kúpu drahších tovarov. To sa však určite nebude opakovať v tomto, ale ani v nasledujúcich rokoch.

Za vyššou infláciou treba vidieť aj výrazne vyššie náklady na bývanie vrátane s ním spojené náklady na vyššie ceny energií, a čo asi najviac prekvapuje – aj vyššie náklady na vzdelanie. Na druhej strane však treba povedať, že čím budú vyššie mzdy a vyššie ceny tovarov a služieb, tým bude vyššia domáca spotreba, a teda aj rast HDP, ktorý vlni po znížení objemu zahraničného obchodu klesol na polovicu. K uvedenému makroekonomickému ukazovateľu sa prepočíta deficit verejných financií a verejného dlhu, s priebehom ktorých sme tiež neboli vlni celkom spokojní.

■ DLHY DOMÁCNOSTI

Vysoká miera inflácie a nízke úverové úroky sú dôvodom terajšej vysokej zadlženosti domácností. Tie nemíňali na spotrebu, ale investovali do zabezpečenia vlastného bývania. V minulom roku neboli problémy so splácaním pôžičiek, ale v tomto roku sa vinou spomalenia ekono-

miky môžu vyskytnúť problémy, ktoré v konečnom dôsledku môžu ohroziť aj stabilitu bankového sektora, a preto Národná banka Slovenska prijala rad obmedzujúcich podmienok čerpania úverov na bývanie. Z nich pre väčšinu domácností je asi najväčší problém mať aspoň dvadsať percent vlastných peňazí z ceny založenej nehnuteľnosti.

V poslednom čase sa v eurozóne čoraz viac diskutuje o možnom zavedení záporných úrokov na vklady či dokonca na úvery, s ktorými sme sa zatiaľ stretávali len v prípade uloženia peňazí komerčných bánk na účty v ECB. Na konci minulého roka sme sa dozvedeli, že najstaršia centrálna banka na svete – švédka Riksbank, ktorá päť rokov experimentovala so zápornými úrokmi, ich posúva z mínusu na nulu, keďže nebola už ochotná zo všetkých strán počúvať, že švédske domácnosti sa čoraz viac zadlžovali a navyše sa ich úspory pri nízkych úrokoch znehodnocovali.

■ DLHOPISY OBČANOM

Za štandardnú menovú politiku každej centrálnej banky treba

považovať plusové úroky na vklady a, samozrejme, na úvery, keďže inflácia je normálny sprievodný jav každej ekonomiky. Potom nie je potrebné tlačiť obrovské množstvo lacných peňazí bez hodnoty, ktorých dôsledkom nie je nič iné ako zadlžovanie všetkých účastníkov trhu, o čom sme sa v eurozóne už presvedčili. Ak bude zadlženosť pokračovať, nemôžeme sa čudovať, že náš bývalý štátny súputník práve z dôvodu porovnania medzi úrokmi na vklady a úvery nemá záujem do eurozóny vstúpiť. Vlastná menová politika Českej národnej banky totiž najlepšie dokáže reagovať na potreby domácej ekonomiky a tiež nebude znehodnocovať nízkymi úrokmi úspory domácností. Naopak, české ministerstvo financií sa usiluje peniaze občanom zhodnocovať aj tým, že vydáva štátne dlhopisy s ročným úročením okolo 1,5 percenta, čo sa u nás zatiaľ nestalo. Dôvodom je, že štát si dokáže na trhoch pri terajšej menovej politike ECB požičať lacnejšie, a prečo by asi mal dať „zarobiť“ slovenským daňovým poplatníkom? Alebo má iné pohnútky?

Ministerstvo kultúry vyčleňuje milióny eur na obnovu kultúrnych pamiatok

Národné dedičstvo je v dezolátnom stave

Ludovít KUSAL – Foto: Štefan KAČENA

Päť miliónov eur pôjde ešte tento rok na rekonštrukcie našich národných kultúrnych pamiatok. Niektoré projekty sa rozbehnú, inde ide o súčasť ďalšej dotácie. Po tridsiatich rokoch zanedbávania obnovy pamiatkového fondu je to dobrá správa pre konkrétne objekty. Vďaka rozpočtovému opatreniu Ministerstva kultúry SR pôjde financie na rekonštrukciu Národnej kultúrnej pamiatky a prevádzkových priestorov Štátnej opery v Banskej Bystrici v sume osemtisíc eur, rekonštrukciu a dostavbu Národnej kultúrnej pamiatky Penov dom pre Štátnu vedeckú knižnicu v Banskej Bystrici milión eur, ďalších 1,7 milióna ide na revitalizáciu hradu Krásna Hôrka a sanáciu havarijného stavu Spišského hradu – románsky palác a západné paláce si vyžadujú jeden a pol milióna eur.

Tým sa spustí séria rekonštrukčných zámerov, ktoré naštartovala ministerka kultúry Ľubica Laššáková hneď po svojom nástupe do funkcie. K ničivým požiarom poškodeného hradu Krásna Hôrka dodajme, že spomenutých 1,7 milióna eura je súčasť väčšej, tridsaťpäťmiliónovej pomoci, ktorú na rekonštrukciu schválila vláda Petra Pellegriniho.

■ KRÁSNY, ALE ZNIČENÝ

Práve značné poškodenie Krásnej Hôrky zarezonovalo vo verejnosti v posledných rokoch vari najviac. Je to už osem rokov, čo došlo k tragickej udalosti... Strechy najkrajšieho stredovekého hradu zo 14. storočia na Slovensku zhoreli v sobotu 10. marca 2012. Poškodené boli aj jeho zbierky. Necelý rok predtým, v apríli roku 2011, hrad zrekonštruovali. Expozície obsahovali cenné zbrane, exponáty remeselnej činnosti, hudobné nástroje, textilie a obrazy. Väčšinu z nich sa, našťastie, podarilo pred ohňom zachrániť. Požiar zničil všetky strechy, časti múrov aj časť

V sobotu 10. marca 2012 ničivý požiar, ktorý založili neopatrní malí osadníci z Krásnohorského Podhradia, zachvátil najkrajší zachovalý stredoveký hrad na Slovensku a premenil ho na žalostné ruiny, ktoré ani desaťrocie opráv a značných finančných injekcií nedokázalo vrátiť do pôvodného stavu.

expozície otvorenej v roku 2011 na hornom hrade. V čase požiaru bolo na Krásnej Hôrke 4 229 zbierkových predmetov vrátane predmetov v depozitároch. Oheň poškodil tristo-päťdesiatdva zbierkových predmetov, zničil tri zvony zo zvonice kaplnky. Úloha pre rezort kultúry iniciovať jeho opravu vyplýva z materiálov schvá-

lených vládou SR v priebehu roka 2019 a ich aktualizácie na základe očakávaného čerpania v tomto roku. „Za ostatných tridsať rokov nebola alokovaná žiadna finančná čiastka, ktorá by systematicky riešila obnovu národných kultúrnych pamiatok,“ komentovala pre SNN uvedenú výšku piatich miliónov eur ministerka kultúry

Ľubica Laššáková. Suma je však skôr symbolická vzhľadom na reálny stav, v akom sa naše nehnuteľné kultúrne pamiatky nachádzajú. „Štvrtina z nich je v dezolátnom a narušenom stave, obnova by podľa revízie vyžadovala 1,8 až 5,5 miliardy eura,“ uviedlo ministerstvo.

■ NENAHRADITELNÉ BOHATSTVO

Kultúrne pamiatky sú nenahradiateľným bohatstvom ľudskej spoločnosti, dokladom dejín a vývoja spoločnosti, vedy a techniky, umenia a vzdelanosti. Slúžia ako zdroj zvyšovania kultúrnej a vzdelanostnej úrovne a v neposlednom rade na uspokojovanie duševných potrieb človeka. V národnom chápaní je základným prvkom ich osobitosti. Živým svedectvom storočných tradícií predchádzajúcich ľudských generácií zostávajú aj v prítomnosti pamiatky, prenášajúce duchovný odkaz minulosti. Ľudstvo si čoraz viac uvedomuje jednotu ľudských hodnôt, považuje ich za spoločné dedičstvo a uznáva svoju spoločnú zodpovednosť za ich zachovanie budúcim generáciám.

Národná kultúrna pamiatka Slovenskej republiky je na Slovensku nehnuteľná či hnutelná vec vyhlásená Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky, ktorá je významným dokladom historického vývoja, životného spôsobu a prostredia spoločnosti od najstarších dôb po súčasnosť, ako prejav tvorivých schopností a práce človeka z najrôznejších odborov ľudskej činnosti pre ich historické, umelecké, vedecké a technické hodnoty, ktoré majú priamy vzťah k významným osobnostiam a historickým udalostiam. Na Slovensku máme 12 722

nehnutelných pamiatok a 30 103 hnutelných pamiatok, z čoho sedemdesiat patrí medzi národné kultúrne pamiatky.

■ CHÁTRANIE PAMIATOK

Začiatky organizovanej ochrany kultúrnych a historických pamiatok u nás sa datujú do druhej polovice 19. storočia. Najskôr v tejto oblasti pôsobila tzv. „viedenská pamiatková škola“, od roka 1919, počas existencie prvej Československej republiky, to bol Vládny komisariát na ochranu pamiatok a po druhej svetovej vojne na jeho činnosť nadviazal Referát na ochranu pamiatok Ministerstva školstva a národnej osvetly. V roku 1951 vznikol Pamiatkový úrad, ktorý na Slovensku pôsobí dodnes a ktorého „pobočkami“ sú krajské pamiatkové úrady. Starostlivosť a obnova kultúrnych a historických pamiatok nie je jednoduchou a jednorazovou záležitosťou. Naopak, vyžaduje si neustálu pozornosť a väčšinou so sebou prináša problémy typu „začarovaný kruh“, v ktorých väčšinou figurujú pojmy ako nedostatok financií, majetkové spory, nezáujem či vandalizmus.

Pamiatkam na Slovensku sa v minulosti dostávalo málo pozornosti. Počas socializmu sa zničilo alebo nechalo schátrať veľa kultúrnych, najmä sakrálnych pamiatok. Niektoré z nich sa podarilo zrestaurovať, niektoré ešte stále „odpočívajú“ v depozitároch a čakajú na obnovu. V súčasnosti sa situácia výrazne zlepšuje a s rozvojom cestovného ruchu na Slovensku sa postupne upriamuje pozornosť aj na kultúrne pamiatky. Na záver dodajme želanie ministerky Laššákovovej. „Veríme, že v tejto iniciatíve sa bude pokračovať aj po parlamentných voľbách 2020.“

Sen noci svätajanskej – ako ho snívajú študenti akadémie v Banskej Bystrici

Živá voda Shakespeareových predlôh

DIVADLO

Pri Divadle Akadémie umení v Banskej Bystrici pôsobí OZ Národné divadlo Banská Bystrica Mladým. V Banskej Bystrici nie je profesionálna činohra, najbližšie je vo Zvolene Divadlo Jozefa Gregora Tajovského. Treba navštíviť niektoré predstavenie v Divadle Akadémie umení. Nadšenie a talent mladých hercov pod vedením a za spolupráce skúsených pedagógov Fakulty dramatických umení AU na každom predstavení dokazujú, že aj so skromným rozpočtom sa dajú naštudovať a kvalitne odohrať aj náročné diela.

Keď sa povie Sen noci svätajanskej od Williama Shakespeara, každý si predstaví veľkolepé scény a hviezdne obsadenie z filmu Michaela Hoffmana s rozpočtom jedenásť miliónov dolárov. Divadelné predstavenie pod réžiou, scénou a so svetelným dizajnom Matúša Olhu diváka pobaví aspoň tak dobre ako film z roka 1999. Docent M. Olha pripomína, že ochotnícke mestské divadelné združenie v Banskej Bystrici práve touto hrou v predvojnovom čase začalo svoju činnosť. Inscenáciu naštudovali v slovenských profesionálnych scénach vyše tridsaťkrát, najmä v činohre SND. Zacitujme z jeho predhovoru k uvedeniu tejto azda najúspešnejšej Shakespeareovej komédie: „Naše OZ chce vytvoriť priestor pre činohernú divadelnú tvorbu poslucháčom aj absolventom divadelných odborov herectva, dramaturgie a réžie, ktorí každým rokom opúšťajú brány našej školy... Shakespeareov svet je dramatický, ale duch jeho hier je optimistický alebo sú plodom doby ľudského vzopätia, viery v človeka a jeho možnosti, a nie je ešte poznačený skepsou a bezradnosťou. Preto sa celé generácie už viac ako štyristo rokov snažia čerpať živú vodu Shakespeareovho sveta a jeho dramatických postáv, ktoré obsiahli všetky spoločenské vrstvy. Nech je aj naša inscenácia pomyselnou kytičkou kvetov na Shakespeareov hrob v Stratforde, ktorú by vám už dnes nedovolili položiť. ...“

Milan ČASNOCHA MIKŠ

HUMORESKA

Radosť dôchodcov nad sľubovaným trinástym dôchodkom sa už prejavila. Nie, neobjednali si first minute all inclusive dovolenky na Kanárskych ostrovoch v päťhviezdičkových hoteloch. Tie vykúpili rakúski a nemeckí dôchodcovia. Ale v predajniach potravín stúpol predaj lacného škatuľového vína o sto percent. Bratia dôchodcovia, pozdvihnite škatule a pripíme si, oslávme prudké zlepšenie životnej úrovne. Ale oslavujte opatrne. Nechajte si peniažky aj na zaplatenie zvýšených daní z nehnuteľnosti. Ak nezaplatíte, prídete o svoje budy a štvorárové pozemky v záhradkárskych osa-

dách. O svoje panelákové byty. O svoje reštituované pozemky, na ktorých drel v pote tvári starý otec a prastarý otec. Dáte zarobiť exekútorom a realitkám.

podnikových či družstevných. Ich hodnota je vysoká a stúpa. Preto je teoreticky medzi dôchodcami toľko korunových milionárov. Milionárska daň tu ešte nie je. Otázka času.

Čo sa tak vydat' na dovolenku do Tripolisu?

V porovnaní životnej úrovne dôchodcov v rámci štátov Európskej únie nie sme na tom až tak zle. Ako sa hovorí – diabol sa skrýva v malých písmenkách na spodku strany. Do metodiky výpočtu vchádza, že veľa našich dôchodcov býva vo vlastných bytoch. Panelákových. Vybudovaných možno nimi samotnými pred viac ako tridsiatimi rokmi. Niekedy štátnych,

Šetríte dôchodcovia, vláda na vaše dôchodky potrebuje peniaze z daní. Namiesto trinásteho dôchodku by mohla vláda, konkrétne rezort dopravy, rozdeliť dôchodcom letenky do Líbye a gumené člny. Farebné záchranné vesty a mobily. Obložené zemle a po škatuli vína. Program zájazdu. Po príchode do Tripolisu autobusom z letiska do prístavu. Nasadnutie do člnov.

lhneď prestup na „záchranné“ lode. Nemecké súkromné sú prvá trieda, Frontex druhá. Požiadavky na vegetariánsku, cukrovkársku, kôšer alebo halal diétu treba nahlásiť pri

táboroch za šesťdesiatšesť eur na osobu a deň. Akademickým prepočtom to vychádza na 1980 eur na mesiac. Len na stravu. Päťnásobok priemerného dôchodku slovenského dôchodcu. Aj tak sa dajú očakávať sťažnosti. Kaviár a šampanské na raňajky len v nedeľu? Kam sme to došli! Našťastie, Európska únia pracuje na tom, aby podmienky pre imigrantov boli zjednotené. Dúfajme, že zjednotenie bude na úrovni Nemecka. Tam imigrant dostáva mesačne viac, ako je minimálna mzda na Slovensku. A dôchodcovia imigranti sa dočkajú splnenia prorockých slov z najvyšších miest. V tejto krajine sa nebudú báť zomierať. Aspoň od hladu nie.

Milan ČASNOCHA MIKŠ

MEDAILÓN

Osemdesiatnik Alfonz „Ali“ Brezovský sa narodil 26. februára 1940 v Suchohrade v okrese Malacky. Po absolútoriu na Vyššej pedagogickej škole začal pracovať ako hudobný redaktor v Československom rozhlasu v Košiciach (1962 – 1970). Bol jedným zo zakladateľov Divadla pod Kupolou, komponoval hudbu k jeho hrám a zábavným programom, neskôr prejavili záujem o jeho scénické hudby ŠD Košice a Bábkové divadlo Žilina a napokon aj bábkari z Bratislavy a Košíc. V roku 1969 získal za hudbu k hre Budulínček prvé miesto na Festivale bábkových divadiel v chorvátskom Záhrebe. V roku 1970 prišiel z košického rozhlasového štúdia do Bratislavy a tu zostal až do roka 2004, keď odišiel do dôchodku.

Piesne, čo nikdy nestarnú

Celá jeho rodina je hudobne zameraná. Jeho manželka je textárka Vlasta Brezovská, dcéra Mirka je speváčka, textárka, vystupovala so svojou kapelou Mona Lisa a s kapelou Ventil RG, v poslednom období je známa ako prekladateľka, syn Marek Brezovský bol skladateľ, spevák, klavirista a textár, zomrel tragicky ako dvadsaťročný.

Ali Brezovský pracoval v Slovenskom rozhlasu vyše štyridsať rokov. Patrí medzi najúspešnejších autorov populárnych piesní na Slovensku. Spolupracoval a písal piesne pre Karola Duchoňa, Evu Kostolányiovú, Mekocho Žbírku, Mariku Gombitovú a iných interpretov.

V roku 1974 získal bronzovú Bratislavskú lýru za pieseň Dobré ráno želim, ktorú spievala E. Kostolányiová, text k piesni napísal Alexander Karšay. V roku 1979 získal Výročnú cenu Zväzu slovenských dramatických umelcov. V roku 1985 získal opäť bronzovú Bratislavskú lýru za pieseň Od piesne k piesni, interpretovanú dcérou Mirkou Brezovskou a skupinou Mona Lisa, text k piesni napísal Daniel Mikletič.

Možno najznámejšia je však jeho skladba Kreslim si ružu od skupiny Prognóza. Spolupracoval na príprave súťaže Košický zlatý poklad a autorsky sa podieľal na piesňach, ktoré odzneli v televíznej relácii Zlatá brána. Skladal aj hudbu k filmom, napríklad Dievča z jazera, Smoliari, Otec ma zderie tak či tak a ďalším.

(ik)

ČRTA

Osud Vladimíra Kačku, rodáka z Likavy (narodil sa 4. februára 1908, zomrel 11. februára 2005), sa podobá osudom mnohých ľudí, ktorí nezapadli do komunistických predstáv v päťdesiatych rokoch minulého storočia. Narukoval do Prahy, odtiaľ ho presunuli do Prostějova a po absolvovaní Vojenskej akadémie v Hraniciach v Morave a rozdelení Československej republiky ho poverili velením 3. perute a neskôr 38. letky na základni v Piešťanoch.

Pilot bez krídel

Prvé letecké súboje prežil počas tzv. Malej vojny s Maďarskom. Potom ho poslali na východný front, kde jeho letka bola podriadená nemeckej 17. armáde na juhu Ukrajiny. Po roku sa vrátil do Piešťan na miesto veliteľa letiska a na konci vojny by sme ho našli na ministerstve obrany ako prednostu 1. oddelenia.

Počas vyše dvadsaťročnej pilotnej praxe nalietať 4 480 hodín. Zúčastňoval sa na leteckých podujatiach, kde dváči s mrazením v chrbte sledovali jeho akrobatické kúsky. Nie vždy sa k svojej úlohe postavil disciplinovane. Spomína sa najmä defilé 6. augusta 1939, ktoré pokazil a nad rodnou dedinou preletel v malej výške, čím ohrozil nielen seba, ale aj iných. Stálo ho to prémia a dva týždne domáceho väzenia. Trest ho neodradil od toho, aby o necelý rok neskôr, 23. mája 1940, opäť zariskoval a na stíhacom lietadle Avia B-534 podletel most cez Váh v Piešťanoch.

Po februári 1948 sa dostal do centra pozornosti komunistických funkcionárov aj Vladimír Kačka. Príťažilo mu, že na rozdiel od iných piešťanských letcov sa v auguste 1944 nepridal na stranu povstalcov, hoci sa preukázalo, že pomáhal rodinám tých, ktorí prešli na druhú stranu barikády. Z kapitána bol zrazu obyčajný vojak a mohol sa žiť len ako robotník pri poľných prácach.

Zmieril sa s osudom, poctivo pracoval, hoci pocit krivdy aj uňho občas vyplával na povrch. Až v roku 1990, teda ako osemdesiatročnému, sa mu dostalo zadosťučinenia. Vymenovali ho do hodnosti podplukovníka a v roku 2003 mu mesto Piešťany udelilo cenu mesta i čestné občianstvo. Sudičky boli k nemu spravodlivé. Dožil sa úctyhodného veku. Zomrel týždeň po oslave svojich deväťdesiatich siedmich narodenin 11. februára 2005, teda pred pätnástimi rokmi.

V Piešťanoch naňho spomínajú nielen ako na pilota, ale aj včelára. Tejto ušľachtilej záľube sa začal venovať už počas služby v Prostějove. S úspechom pestoval tieto najroboťnejšie tvory, ktoré sa mu odvádzali kvalitným medom. Pozorne študoval dostupnú včelársku literatúru a veľa cenných vedomostí a skúseností získal účasťou na včelárskych kurzoch v Poľnohospodárskej škole v Nasavrkách pri Chrudime a počas trojmesačného školenia vo Výskumnom ústave včelárskom v Lipčiciach nad Vltavou. Ochoťne rozdával užitočné rady všetkým, ktorí sa tejto záľube úprimne oddali.

Jozef SLIACKY

Slovenské národné divadlo práve oslávilo sto rokov existencie

Prvá premiéra: Hubička od Bedřicha Smetanu

Ludovít KUSAL – Foto: Anton Keusch, Mestské divadlo v Bratislave, 1885, Galéria mesta Bratislavy

Divadlo má nezastupiteľné miesto v živote jednotlivcov aj spoločnosti. Je dôležitým pilierom nášho kultúrneho bohatstva. Citlivo vníma a odráža aktuálne dianie a nastavuje spoločnosti zrkadlo. To slovenské národné bude v roku 2020 oslavovať významné výročia. A jedno z nich – sto-ročné, práve v týchto dňoch prvého marca. Pre divadlo na Slovensku je významným dátumom aj 22. august 1830, keď sa v Liptovskom Mikuláši po prvýkrát hrala veselohra Jána Chalupku Kocúrko.

JUBILUEM

Organizátorom podujatia, ako aj jeho ústrednou postavou bol vydavateľ kníh Gašpar Féjérpataky-Belopotocký. V roku 2020 si tak pripomenieme sto deväťdesiate výročie uvedenia prvého ochotníckeho predstavenia na Slovensku. Práve ochotnícke divadlo malo

2019/2020 je preto zároveň stou sezónou Slovenského národného divadla.

Vráťme sa však k prvému predstaveniu novovzniknutého slovenského národného divadla pred sto rokmi. Po vzniku Československej republiky sa pomaly začala zhmotňovať myšlienka profesionálneho slovenského divadla. V roku 1919 poverili Družstvo SND založením Slovenského

ly Polgára. Práve potreba postupného poslovenčenia bola v tom čase v spoločnosti mimoriadne dôležitá. Jednou z ciest na dosiahnutie cieľa bolo aj vlastné divadlo a literatúra v národnom jazyku.

Divadlo je totiž najpresvedčivejšou výkladnou skriňou štátu a toho najlepšieho, čo jeho ľudia dokážu na poli kultúry odovzdať sebe, a ako kul-

divadla sa začali práve písať. Slávnostné otváracie predstavenie nezažnelo v podaní domáceho súboru, ale v inscenácii Jeřábkovéj Východočeskej divadelnej spoločnosti z Pardubic, ktorá sa stala základom novovzniknutého SND. Aj v nastávajúcich rokoch opera SND takmer celkom závisela od českých umelcov. Do nástupu mladého Ladislava Holoubka v roku 1933

Minulosť a prítomnosť prvej slovenskej scény – vľavo historická budova z roku 1886, ktorú v eklektickom štýle vyprojetovali architekti Ferdinand Fellmer a Hermann Helmer, a vpravo nové sídlo SND architektov Martina Kusého, Pavla Paňáka a Petra Bauera.

nezastupiteľnú úlohu v procese vzniku slovenského národa a zároveň vytvorilo zázemie na vznik profesionálneho divadla.

VÝZNAMNÝ MEDZNIK

V marci 1920 otvorilo svoje brány aj Slovenské národné divadlo. Tento významný medzník odštartoval rozvoj profesionálneho divadla. Prvú sezónu začalo prvého marca premiérou opery Bedřicha Smetanu Hubička, o deň neskôr otvorila činohru Maryša bratov Mrštíkovicov. Premiéra prvého baletného predstavenia Coppélia sa konala 19. mája 1920. Prvé predstavenie v slovenskom jazyku sa uskutočnilo až v máji 1920 uvedením jednoaktoviek Jozefa Gregora Tajovského Hriech a V službe. Tohtoročná divadelná sezóna

národného divadla. Vznik akciovej spoločnosti – Družstva SND – vzišiel predovšetkým z iniciatívy Jaroslava Kvapila, ministerského radcu na Ministerstve školstva a národnej osvety (MŠANO), a Vavra Šrobára, ministra s plnou mocou pre správu Slovenska. Ich zámerom bolo vytvoriť československý súbor, a tým postupne presadzovať poslovenčenie trojjazyčnej Bratislavy. Vznik národného divadla v multietnickej Bratislave, kde Slováci v čase vzniku Československej republiky tvorili národnostnú menšinu, sa deklarovalo ako kultúrno-politická priorita mladého štátu. V čase vzniku Československej republiky pôsobili v Prešporke súbore nemecký súbor pod vedením Paula Blasela a maďarský súbor pod vedením Káro-

túrne sa dokážeme javiť navonok voči svetu. Kvalitné a stále národné divadlo je teda presným zrkadlom toho, na akej kultúrnej a vzdelanostnej úrovni je krajina, ktorú reprezentuje. Išlo o obdobie, keď prevažná časť repertoáru bola uvádzaná v češtine, pretože nebolo dosť slovenských hier, prekladov, hercov či spevákov.

SMETANOVA HUBIČKA

Prvý marcový deň 1920 sa tak cez Smetanovu Hubičku zrealizoval sen slovenského národa mať národné divadlo. Na predstavení v historickej budove SND bola prítomná slovenská vláda na čele s ministrom Vavrom Šrobárom. Premiéru dirigoval Ferdinand Ledvina, réžiu mal Bohuš Vilím. Dejiny Slovenského národného

sa všetky predstavenia odohrali pod taktovkou českých dirigentov, českú národnosť mala väčšina orchestrálnych hráčov, zboristov i operných sólistov a až do roka 1938 sa drvivá väčšina titulov hrala v českom jazyku.

Družstvo SND uzavrelo zmluvu so spomínaným riaditeľom Východočeskej spoločnosti Bedřichom Jeřábkom. Bol to práve jeho operný a činoherný súbor, ktorý v roku 1920 začal prevádzku všetkých troch súborov SND v budove bývalého Mestského divadla. Vznik SND a jeho troch súborov (činoherného, operného, baletného) vytvoril nevyhnutný základ pre rozvoj pôvodnej slovenskej dramatickej, rozhlasovej, filmovej i televíznej tvorby, ale aj umeleckého školstva.

Juraj SLÁVIK sa zapísal do literatúry pod pseudonymom NERESNICKÝ

Schopný politik a diplomat skončil v exile

Text a foto: Jozef SLIACKY

Pred sto tridsiatimi rokmi, 28. januára 1890, sa narodil v Dobrej Nive politik a diplomat Juraj Slávik NERESNICKÝ, významná slovenská osobnosť prvej polovice 20. storočia.

Juraj Slávik bol evanjelický kňaz v Dobrej Nive a jeho manželka Izabela Božena, rod. Maróthy, bola mladšia sestra spisovateľky Eleny Maróthy-Šoltésovej. Dvadsiateho ôsmeho januára 1890 prišiel do ich rodiny druhý syn Juraj. Na dobronivskej fare sa v tom čase radi zastavili študenti suplikanti, z ktorých vyrástli

ČRTA

skutočné osobnosti. Malý Ďurko so záujmom počúval ich rozprávania. Cez gymnázium v Banskej Bystrici (do Těšina si išiel osvojiť nemčinu) a bratislavské lýceum prešiel na štúdiá práva, ktoré dokončil v Paríži. Prvú svetovú vojnu prežil vo frontovom tyle. Už počas štúdií i v uniforme intenzívne vnímal utláčanie ľudí, ktorí sa hlásili k slovenskej národnosti. Nazbierané skúsenosti ho nasmerovali do politiky. Vzor videl v strýkovi Jurajovi, na ktorého spomínal ako na „nedostížny príklad národného vodcu, organizátora, rečníka a diplomata“.

NAJMLADŠÍ POSLANEC

Po vzniku Československej republiky pôsobil v komisii, ktorá riešila hraničné otázky s Poľskom. Poli-

Kňaz Juraj SLÁVIK vstúpil do literatúry pod pseudonymom NERESNICKÝ.

ticky bol pod vplyvom Vavra Šrobára, ktorý ho priviedol ako najmladšieho poslancu do Revolučného národného zhromaždenia. Po zlúčení Národnej republikánskej strany roľníckej so Slovenskou národnou stranou vznikla začiatkom roka 1919 Slovenská národná a roľnícka strana, v ktorej bol Juraj Slávik generálnym tajomníkom. Rovnaký post zastával od júna 1922 aj v Republikánskej

strane zemélskeho a maloroľníckeho ľudu. V 20. rokoch bol zvolenským a košickým županom a v roku 1929 ho zvolili za poslancu Národného zhromaždenia. Krátky čas v roku 1926 (od apríla do októbra) bol členom vlády ako minister poľnohospodárstva a pre zjednotenie zákonov a v rokoch 1929 – 1932 minister vnútra. Bolo to v neľahkých rokoch hospodárskej krízy, počas ktorej došlo aj v našej republike k viacerým protestným pochodom. Stalo sa, že mali krvavú dohru. To bol jeden z dôvodov, prečo sa Juraj Slávik vzdal ministerského postu a nastúpil do diplomatických služieb.

DELEGÁT V OSN

Najprv bol česko-slovenským delegátom v Spoločnosti národov v Ženeve, neskôr veľvyslancom vo Varšave, kde pomáhal vojakom, ktorí utekali z česko-moravského protektorátu i zo Slovenska. Po vypuknutí vojny sa v Paríži a v Londýne zapojil do zahraničného odboja. V exilovej londýnskej vláde bol ministrom vnútra, školstva a národnej osvety. V tomto čase vrcholil jeho čechoslovakistický pohľad na usporiadanie spoločnej republiky.

Jeho hlas prichádzal často do vlasti éterom vo vysielaní londýnskeho rozhlasu.

Po vojne bol Juraj Slávik šéfom kabinetu Vladimíra Clementisa a opäť ho poverili neľahkou úlohou výmeny obyvateľstva v slovensko-maďarskom pohraničí. V roku 1946 ho vymenovali za veľvyslanca v USA. Tam ho zastihol február 1948. Zostal v exile, kde viedol Radu slobodného Československa. Jeho politické predstavy sa zmenili. Uvedomil si, že spoločný štát nemôže fungovať bez rovnocenného postavenia oboch národov. Zomrel vo Washingtone 30. mája 1969. Jeho urnu previezli v roku 1990 na Slovensko a uložili ju do rodinnej hrobky na banskobystričkom evanjelickom cintoríne.

TVORIL AKO NERESNICKÝ

Juraj Slávik sa pokúšal aj o literárnu tvorbu pod pseudonymom Neresnický. Jeho básne sa objavili najmä v Prúdoch, ktoré v rokoch 1912 – 1914 aj redigoval, a v knižnom výbere v roku 2006. Ako jazykovo zdatný prekladal básne francúzskych, nemeckých, ruských a ukrajinských básnikov. Už ako študent pomáhal otcovi pri tvorbe jeho najvýznamnejšieho diela Z dejín zvolenského evanjelického a. v. bratstva a seniorátu a v roku 1955 vydal v New Yorku vlastné pamäti. Opätovne sa dostali k čitateľom v roku 2011. Okrem toho v posledných rokoch vyšli spomienkové publikácie z pera skúsených historikov. V rodnej Dobrej Nive pripomína Juraja Slávika pamätná tabuľa a jeho meno nesie tamojšia základná škola.

OČAMI MATIČIARA

„Založením MO MS v Králi sa začalo v Králi niečo nové. Niečo, čo spájalo nás Slovákov na tomto našom území. Sme hrdí, že sme Slováci, že si udržujeme tradície a zvyky našich predkov. Začali sme hrať divadlo, vznikol spevokol, častejšie sa organizovali zábavy. Máme milé spomienky na celé obdobie fungovania MO MS, vďaka patrí pánovi Michalovi Hruškovi a ostatným roduverným.

Tridsať rokov spolu

Prajeme všetko len to najlepšie, tieto slová vpsali do matičnej kroniky manželka Alena a Maroš Slopovskovci spolu s Ľubicou a Vladom Turisovcami. Patrili oslávencomi – Miestnemu odboru Matice slovenskej v Králi, ktorý si v roku 2020 pripomína tridsať rokov založenia. Aj vďaka finančnej podpore Matice slovenskej pri tejto príležitosti výbor MO MS usporiadal podujatie „30 rokov spolu“ pre členov, priaznivcov a podporovateľov Matice slovenskej v južnej časti Gemera-Malohontu. A tak sa v piatok 31. januára 2020 v Zborovom dome ECAV v Králi hodnotilo, bilancovalo, spomínalo, ale aj plánovalo. V úvode slávnosti zaznela pieseň Hej, Slováci!. Viac ako polstovku účastníkov na podujatí privítal Michal Hruška, predseda MO MS. Predložil odpočet najvýznamnejších aktivít, podujatí, zriadenie pamätnej izby v zborovom dome, ale aj návštev, brigád za tridsať rokov trvania odboru. Pripomenul, že MO MS v Králi vznikol na podnet bývalého predsedu MS doc. Ing. Viliama Jána Grusku, preto si prítomní minútu ticha uctili jeho osobnosť i pamiatku ostatných matičiarov z Kráľa a Abovíc, ktorí už odišli na večnosť. Od predsedu a podpredsedu MO MS si potom prevzali členské preukazy noví členovia. Po zaspievaní matičnej hymny Kto za pravdu horí sa vytvoril priestor na vzájomné rozhovory, diskusiu a prezentáciu činnosti MO MS za tridsať rokov existencie, ktorá je zachytená na stránkach takmer troch kroník. Tí, čo písali ich stránky, si zaslúžili aspoň drobný spomienkový predmet (odznak s logom MS). Azda najviac Michal Hruška, ktorý vedie matičnú organizáciu v Králi nepretržite od jeho založenia 4. marca 1990 do dnešných dní, teda plných tridsať rokov.

Zuzana HRUŠKOVÁ,
členka MO MS v Králi

Šaliensky Matko vo Vranove nad Topľou potvrdil stúpajúcu kvalitu prednesu

Trúfajú si obstať aj v krajskom kole

Miroslav GEŠPER – Foto: ZŠ Juh, ZŠ Bernolákova

Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou zorganizovala vo štvrtok 30. januára regionálne kolo súťaže Šaliensky Matko, ktoré sa uskutočnilo v spolupráci s tamojším Oblastným pracoviskom Matice slovenskej a mestom Vranov nad Topľou.

Organizátori regionálnej súťaže Šaliensky Matko vo Vranove nad Topľou s víťazmi jednej z kategórií.

Korene súťaže siahajú do roka 1991 k iniciatíve šalienského ortopéda MUDr. S. Hikkela, ktorý prednes slovenských povestí začal organizovať na počesť známeho slovenského

spisovateľa a autora mnohých detských kníh Jozefa Čigera Hronského. Postupne sa súťaž vyprofilovala na celoslovenskú prehliadku, ktorá má významnú úlohu v poznávaní národnej

histórie, kultúry a budovaní pozitívneho vzťahu dieťaťa k národným tradíciám, zvykom a budovaniu vlastenectva a národného povedomia. Pomáha rozvíjať tvorivé schopnosti žiakov, poznávať slovenskú literárnu tvorbu a budovať umelecké a estetické čítanie.

V úvode sa prihovril vedúci OP MS vo Vranove nad Topľou M. Gešper, poprial všetkým súťažiacim veľa šťastia v prednese, poďakoval aj pedagógom, ktorí súťažiacich pripravovali. Vyslovil presvedčenie, že na vranovské regionálne kolo Šalienského Matka prišli talentovaní žiaci, čo účastníci svojimi výkonmi vzápätí aj potvrdili. Na regionálnom kole sa v tomto roku zúčastnilo dvadsaťosem žiakov zo štrnástich škôl, ktorí uspeli v školských kolách. V prvej kategórii, kde súťažili mladší žiaci, 1. miesto získal Peter Jonek, ZŠ Žalobín. V druhej kategórii bol najlepší Filip Calko zo ZŠ Sedliská a v kategórii starších žiakov si odniesla víťazstvo Viktória Karianská zo ZŠ Juh, Vranov nad Topľou. Víťazi postupujú do krajského kola, ktoré sa uskutoční koncom februára v Prešove.

Spomienky košického matičiara Viliama BARÉNYIHO varujú

V pazúroch bolševického NKVD

Text a foto: Anton METEŇKO

Oslobodzovanie Československa sovietskou Červenou armádou 1944/1945 neprineslo len vytúženú slobodu, ale aj pohon čechoslováckej benešovsko-gottwaldovskej kliky na slovenských vlastencov. Tajne vypracované zoznamy pre sovietsky NKVD (Ľudový komisariát vnútorných záležitostí) boli plné Slovákov. Zaujímavú životnú spomienku na toto obdobie, začiatok jari roka 1945, má dlhoročný košický matičiar Viliam Barényi, ktorý v tom čase žil už niekoľko rokov v Spišskom Podhradí.

Po prechode frontu cez stredný Spiš sa skupina uvedomelých mladých chlapcov v Spišskom Podhradí v noci z 13. na 14. marca 1945 (pri príležitosti šiesteho výročia prvej Slovenskej republiky) rozhodla na budovu neďaleko železničnej stanice tohto spišského mestečka pri hlavnej ceste vylepiť plagáty s heslami: „Slováci, chcete byť zas otrokmi Beneša?“ a pod. To neušlo pozornosti miestnej milície, ktorá ich zatkla. Noc strávili v podzemí dnešnej budovy mestského úradu. Veľmi im priťažilo najmä heslo „Smrť komunizmu!“. Milicionári ich vydali sovietskemu NKVD. Asi týždeň ich väznili v Levoči, pričom vypočúvanie bolo plné utrpenia. Najmä jeden z vyšetrovateľov bol mimoriadne krutý, zozadu podkopol stoličku pod zadržaným a na zemi do neho kopal. Pred výsluchmi si mládenci dávali signál, kto ich bude vypočúvať, aby boli na násilie pripravení. Po pobyte vo väzení v Levoči ich odvliekli do zberného tábora v ZSSR. Tu Viliam „oslávil“ svoje šestnásté narodeniny. Len vďaka aktivite vlastnej rodiny a známym sa koncom roka 1945

Viliam BARÉNYI v Spišskom Podhradí v roku 2014, v pozadí okno miestnosti, v ktorej strávil noc po zatknutí v marci 1945.

dostal domov a vyhol sa tak zlovestnému stalinskému „gulagu“.

Viliam Barényi, rodák z Rybárpoľa (nar. 20. 4.1929), dnes súčasť Ružomberka, bol synom lesníka. Rodina sa musela pomerne často sťahovať. Ešte pred odchodom na dôchodok prinútili čechoslováci otca odísť priam na „kraj sveta“ do Ľubochianskej doliny, hádam najdlhšej na Slovensku. Do školy v Ľubochni musel Vilko dochádzať z veľkej

dialky, peši to trvalo dve až tri hodiny. Väčšinou však stihol dôjsť na „spoje“ lesnej železničky, ktorá bola určená na zvážanie dreva. No život v horárni uprostred divočiny sa mu páčil. Pred odchodom otca na dôchodok rodičia rozmýšľali, kde by sa usadili. Voľba padla na malebné mestečko pod Spišským hradom. Tu prežil Vilko mladosť a sem sa vrátil aj z bolševického väzenia.

Viliam Barényi je dlhoročný košický matičiar. Niekoľko desaťročí (od roka 1996) boli spoločne s neho manželkou Oľgou členmi MO MS v Košiciach. Vilko nikdy neodmietol pomoc na matičných podujatiach. Často sme ho videli ako zástavníka, pomáhal aj pri chystaní dreva na matičnú Vátru vrchovanosti. Niekoľko volebných období bol členom dozorného výboru MO MS v Košiciach.

ČITATEĽSKÁ SÚŤAŽ

V SNN č. 4/2020 sme uverejnili rozhovor Dušana D. Kerného s prof. Ivanom Lalahom, kde sa okrem iného spomínali aj prvé parlamentné voľby po Novembri '89, v ktorých zohral mobilizačnú úlohu volebný dokument VPN aj kandidátka hnutia. Boli sme zvedaví, aký názov mal spomínaný program? Správne odpovedali tí naši čitatelia, ktorí uviedli názov Šanca pre Slovensko. Spomedzi správnych odpovedí sme vyžrebovali týchto výhercov: Tamara Hrabková, Prešov; Ida Petrovičová, Bratislava; Ivan Michalov, Trenčín.

• Na mediálnom poli nie je veľa vlastenecky a pronárodné orientovaných periodík. Jedným z nich je časopis Extra Plus, ktorý nedávno oslávil svoje edičné jubileum. Koľko rokov sa s ním stretávame na trhu?

Svoje odpovede posielajte na redakčné kontakty, ktoré nájdete aj v tiráži SNN, našej administrátorky Ľubici Rišianovej do 9. marca.

(se)

PRIPOMÍNAME SI

29. februára

– sto rokov (1920), čo Dočasné národné zhromaždenie Republiky Česko-Slovenskej odsúhlasilo Ústavu republiky; ústava priznávala štát dvoch rovnoprávných národov, ale už onedlho po jej prijatí sa začala šíriť nezmyselná myšlienka o jednotnom československom národe, ktorá predznamenovala politické nezhody v novom štáte už na jeho začiatku

1. marca

– pred štyristo päťdesiatimi rokmi oravský župan Juraj Turzo povolil dvom mladoženáčom založiť obec Hruštín (1605); dnes má obec vyše tritisíc obyvateľov, známa je tradičným prechodom piatimi hoľami, rodinnou cyklotúrou k Oravskej horárni a mnohými ďalšími aktivitami

– sté výročie (1920) prvého predstavenia Opery SND; súbor uviedol Smetanovu Hubičku

– pred šesťdesiatimi rokmi (1960) pri sčítaní obyvateľstva malo Slovensko 4 174 046 obyvateľov, z toho bolo 3,560 000 Slovákov, 519 0000 Maďarov 35 000 Rusínov a Ukrajincov

– v ten istý deň zomrel spisovateľ František Hečko (1905 – 1960); jeho román Červené víno bol sfilmovaný a dodnes sa ešte na obrazovkách odnáza

– tridsať rokov (1990), čo Slovenská národná rada prijala ústavný zákon o názve krajiny Slovenská republika a jej štátnych symboloch

2. marca

– v Senici sa pred sto dvadsiatimi rokmi narodila herečka Emília Wagnerová (1900 – 1950), členka Slovenského národného divadla; s manželom neskôr založila a viedla putovné divadlo, zájazdovú spoločnosť Komorné divadlo Emílie Wagnerovej

– osemdesiat rokov od narodenia skvelej nitrianskej herečky Adely Gáborovej (1940 – 2007)

3. marca

– pred tridsiatimi rokmi (1990) sa obnovila Slovenská národná strana, jej prvým predsedom bol Vítazoslav Möríc, svoj doteraz najväčší volebný úspech zaznamenala v prvých voľbách v roku 1990; neskôr sa sprenaverila svojmu historickému odkazu a morálnemu kreditu z minulosti

4. marca

– pozemková daň na našom území má stosedemdesiat rokov (1850)

– stopäť rokov od narodenia básnika Pavla Bunčáka (1915 – 2000)

– sto rokov (1920) od prvého predstavenia činohry Slovenského národného divadla; súbor sa predstavil hrou Maryša bratov Mrštíkovicov

5. marca

– dvestošesťdesiatpäť rokov od narodenia národovca spisovateľa Jozefa Ignáca Bajzu (1755), ktorý sa na štúdiách vo Viedni zoznámil s dielami európskych osvietenecov a sám sa stal nadšeným propagátorom ich myšlienok

6. marca

– päťstodeväťdesiat rokov, čo kráľ Žigmund povolil Bratislave zriadenie mincovne (1430); v meste už predtým bola mincovňa ešte z čias osídlenia mesta Keltmi na dnešnej Panskej ulici, aj mince z tých čias sa dodnes zachovali

– Zita Furková, herečka a režisérka má okružle výročie

(jč)

vydavatel.sk

SLOVAKIA ONLINE

.tasr.